Proceedings of the 1st International Scientific Conference Eastern European Conference of Management and Economics, May 24, 2019 / [organizer] Ljubljana School of Business, co-organizer of the Conference Odesa Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics, (Odesa, Ukraine); editors Lidija Weis, Viktor Koval. - Ljubljana: Ljubljana School of Business, 2019 – p. 315-318

Секція: ОСВІТА ТА ПЕДАГОГІКА

YAR SLAVUTICH FIGURATIVE AND EXPRESSIVE MEANS OF POETRY AS BIOGRAPHIC REPRESENTATIVES

Iryna Haidaienko

Candidate of Philological
Sciences, Associate Professor,
Head of the Chair of Linguistics,
Kherson State University

Kherson, Ukraine

ОБРАЗНО-ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ МОВИ ПОЕЗІЙ ЯРА СЛАВУТИЧА ЯК БІОГРАФІЧНІ ПРЕЗЕНТАНТИ

Ірина Гайдаєнко

к.ф.н., доцент, завідувач
кафедри мовознавства
Херсонського державного
університету

м. Херсон, Україна

Вивчення творчості письменника починається зі знайомства з його біографією, життєвим і творчим шляхом.

На сьогодні активним є наукове зацікавлення науковців питанням вивчення відтворення картини світу письменника документально-біографічними засобами. Зокрема відомі праці І. Акіншиної, де вивчено жанрово-стилістична специфіка художньо-біографічної прози 80-90-х років, жанровий аспект української біографічної прози першої половини XX століття (Г. Грегуль), особливості жанрової еволюції сучасної художньої біографії (О. Дацюк) та інші.

Однак праць, у яких би було досліджено особливості відтворення біографії, зокрема художньої, крізь призму використання мовно-виражальних

засобів практично не існує, за винятком окремих робіт, де вивчено особливості функціонування мовних засобів у творах. Тому вбачаємо за необхідне з'ясувати мовно-виражальні можливості художніх творів, зокрема Яра Славутича, що, відтворюючи окремі моменти його біографії, розкривають його художню мовну картину світу. Це й визначає актуальність нашої розвідки.

Мета статті полягає в тому, щоб обстежити тексти поетичних творів Яра Славутича та дослідити виражальні засоби мови, що відтворюють мовно біографічну картину світу митця. Тобто ми не будемо дотримуватися хронологічності у біографічних даних поета. Нас цікавить, як відтворено окремі біографічні відомості про автора, приховано або й відверто, мовно виражальними одиницями мови.

Із цього приводу слушною є думка Андре Моруа, який свого часу писав: «Сучасна художня біографія – це історія еволюції людської душі, а форма біографії – не наукове дослідження, а витвір майстра слова» [2, с. 127]. Додамо думку Олександра Галича, який так презентує поняття художньої біографії: «Художня біографія – це специфічне міжродове жанрове утворення. Однією з найважливіших її жанрових рис є творче змалювання життєвого шляху конкретно-історичної особи, реалізоване на основі справжніх документів і подій свого часу з глибоким зануренням письменника в її духовність і внутрішній світ, соціальну та психологічну природу історичних діянь. Такий творчий підхід до документально-біографічної оповіді може й повинен здійснюватися в органічній єдності принципів наукового дослідження й художнього домислу, виходячи з об'єктивної логіки досліджених фактів і подій біографії героя» [1, с. 8].

Ми не досліджуємо власне біографію Яра Славутича, однак у науковому визначенні О.Галича нам імпонує той момент, що вчений звертає увагу на духовність, внутрішній світ митця та художній домисел, який чітко відбитий у його поезії. У роботі розглянемо декілька прикладів поетичних текстів митця, де чітко за допомогою образно-виражальних одиниць мови відтворено його біографічні періоди дитинства та юності.

Наприклад, у вірші «Іду степами по стрункій дорозі...» (1939) Яр Славутич за допомогою низки метафор, персоніфікацій, алітерації змальовує чудові картини степової природи, що глибоко вплинула на формування особистості поета:

Іду степами по ***стрункій дорозі****.*
Яка година випала мені!
Ш*умлять жита в лункому передгроззі,*
Шепочуть шестигранні ячмені*,*
Палають соняшники*. Вздовж дороги*
Розлігся чорно, спочиває ***пар****,*
Йому замало простору земного –
І він ***подавсь*** *далеко, аж до хмар* [3,I, с.8].

Митець уводить до тексту поезії яскраві уособлення та метафори, що допомагають йому відтворити образ степу як природного живого організму, із яким він злився духом у дитинстві та мрійливо дивився у майбуття свого життя, який уплинув на формування його дитячої та юнацької картин світу, у тому числі й мовної.

Образи *клена, терена* у вірші Яра Славутича виступають здебільшого символом рідного краю та асоціюються з домівкою, дитинством, про які автор згадує, перебуваючи на чужині. Ця поезія описує спогади про період дитинства поета, що викликає в нього позитивні емоції на тлі навколишньої природи, розкриває його внутрішній світ, відтворює його думки й ідеї, сформовані під час проживання в Україні:

Полів розливи та вихрясті ***клени****,*
Та шлях до моря тоне в далині...
Мені співати хочеться натхненно,
І пригадати радісно мені,
Як з ранніх весен до міцних морозів –
Текло струмком дитинство в кураю,
Як дикий ***терен****, ставши при дорозі,*

Збирав розгублену журбу мою [3, I, с.11].

Образи *солов'я і зозулі* – символізують тугу Яра Славутича за рідною Батьківщиною, рідним краєм, де пройшло його дитинство та юність. Саме тоді душу і серце поета полонив спів солов'я і зозулі, що постійно нагадує йому ті далекі й у той же час близькі роки його життя. Ці роки ніколи не забуває людина, вони назавжди залишаються в пам'яті як символ того, що ніколи не повернеш, як символ прекрасного у житті, що надихає людину на творчість:

Не чути ***зозуль, нема й солов'я***
Якими ***дзвеніла юність моя*** [3, I, с.188].
Кує зозуля десь ку-ку !
А тут, мов скручений нагаєць,
На капустяному листку
Ледь підрум'янений окраєць [3, I, с.183].

Ще одним яскравим прикладом оригінальності й багатобарвності образу степу є картини-описи південного краю, відтворені в першій збірці «Співає колос» (1945). Поет зі щемом у серці описує дитинство та юнацькі роки, що минули на херсонській землі, використовуючи влучні метафори ***(грала ковила, юність розцвіла)*** та вдалі епітети ***(ясним*** *колоссям,* ***херсонська*** *юність)*:

Під синім небом, над ясним колоссям,
Серед степів, де ***грала ковила,***
Де щастя й горе водночас велося,
Моя херсонська ***юність розцвіла*** [3, I, с.15] .

Із дитинства поета оточували «Полів розливи та вихрясті клени. Та шлях до моря...» Це тут же «текло струмком (його) дитинство». Протягом усього життя «Херсонська юність, як снага весіння, Палахкотіла на (його) шляхах» [58, I, с.176].

Таким чином, доходимо висновку, що у поезіях Яра Славутича за допомогою мовно-виражальних засобів (епітетів, метафор, порівнянь та асоціацій) автор чітко відтворює основні біографічні етапи власного життя, що допомагає зрозуміти читачеві внутрішній світ майстра слова, чітко уявити його

концептуально-мовну картину світу.

Список використаних джерел

1. Галич О. А. Художня біографія : проблеми теорії та історії / О. А. Галич, О. О. Дацюк, Л. В. Мороз. – Рівне, 1999. – 94 с.
2. Моруа А. О биографии как художественном произведении / А. Моруа // Писатели Франции о литературе. – М. : Прогресс. – 1978. – С. 121-134.
3. Славутич Яр. Твори у 5 томах. – Т.І, ІІ. – К.: Дніпро, Едмонтон: Славута, 1998.